

Asia: VN/15822/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta (yksityiset digipostipalvelut)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vanhusasiavaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton viranomainen, jonka lakisääteisenä tehtävänä on edistää ikääntyneiden ihmisten asemaa ja heidän oikeuksiensa toteutumista.

Vanhusasiavaltuutettu seuraa lainsäädännön kehittämistä ja toimeenpanoa sekä yhteiskunnallista päätöksentekoa ja arvioi niiden vaikutuksia ikääntyneisiin.

Tarkastelemme yksityisiä digipostipalveluja koskevaa luonnosta ikääntyneiden ihmisten näkökulmasta. Suomessa on noin 1,3 miljoonaa 65 vuotta täyttänyttä ja yli 652 000 yli 75-vuotiaasta (Tilastokeskus 2024). Monia erityisesti kaikkein iäkkäimpiä ihmisiä haastaa digitalisaatiokehityksessä mukana pysyminen. Tämä koskee erityisesti digitaalisesti tapahtuvaa viranomaisasiointia.

Pidämme tärkeänä tuoda esiin, että vanhusasiavaltuutetun THL:n tuoreen väestötutkimuksen (Vehko ym. 2025) tulosten perusteella tekemän arvion mukaan pelkästään yli 65-vuotiaissa on noin 500 000 kansalaista, joilta digitaidot joko puuttuvat tai ne eivät riitä itsenäiseen asiointiin.

65-74-vuotiaista 22 prosenttia ja 75-84-vuotiaista 46 prosenttia ei asioi itsenäisesti digitaalisissa palveluissa. Yli 85-vuotiaiden kohdalla vastaava luku on jopa noin 70 prosenttia. (Vehko 2025.) Kaikkiaan jopa 93 prosenttia 75 vuotta täyttäneistä kertoo kokeneensa esteitä ja huolia digitaalisten palveluiden käytössä (Sotkanet 2024).

Tästä näkökulmasta digitaaliseen viranomaisasiointiin siirtyminen on jo itsessään valtava muutos, joka vaatii suurta joukkoa ikääntyneitä opettelemaan uusia digitaitoja. Tässä muutostilanteessa on erittäin tärkeää, että digitaalinen viranomaisasiointi pysyy mahdollisimman selkeänä ja tapahtuu jo olemassa olevan suomi.fi -palvelun kautta. Vanhusasiavaltuutettu ei näe perusteita sille, että

palvelun rinnalle lähdetään tuomaan yksityisiä digipostipalveluja, joiden käyttöönotto ja käyttö ovat vaarassa aiheuttaa jo muutoinkin vaativaan tilanteeseen uusia epäselvyyksiä ja sekaannuksia.

On todennäköistä, että siirtymä digitaaliseen viranomaisasiointiin tulee lisäämään ikääntyneiden keskuudessa myös tarvetta turvautua digitukeen ja digitaaliseen puolesta-asiointiin. Erityisesti ikääntyneet, joilla heikko terveydentila tai toimintakyky tai matala koulutus tai tulotaso, tarvitsevat usein tukea ja apua digitaaliseen asiointiin. Puolesta-asiointi on jo nyt yleistä iäkkäiden asiointia hoidettaessa ja on tärkeää, että se säilyy joka tapauksessa suomi.fi -palvelussa, kuten esityksessä ehdotetaan.

Lisäksi haluamme kiinnittää huomiota esityksen kohtaan, jonka mukaan ”Sähköisen tavallisen tiedoksiannon vastaanottajan katsotaan asiointilain 19 §:n mukaan saaneen asiakirjan tiedoksi kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Kyseisen ajan laskeminen alkaa siitä, kun viranomaisen lähettää tiedoksiannon viestinvälityspalveluun, josta se on katseluohjelmalla luettavissa. Tavallisessa sähköisessä tiedoksiannossa henkilön valitsemaan palveluun saapuvien tiedoksiantojen seuraaminen on henkilön itsensä vastuulla.”

Pidämme asiakirjan tiedoksi saamiseen liittyvää kolmen päivän määräaikaa erittäin lyhyenä ikääntyneiden kohdalla ottaen huomioon elämän erilaiset, myös yllättävät muutostilanteet. Iäkkäillä kyky seurata digitaalista viranomaispostia voi alentua esimerkiksi sairastumisen, sairaalaan joutumisen tai muun pitkäaikaisen muutoksen vuoksi. Myöskään digitaaliseen viranomaisasiointiin tukea tarvitsevilla ikääntyneillä ei ole välttämättä jatkuvaa pääsyä digitukeen tai puolesta-asiointiin, vaan esimerkiksi vain tiettyinä viikonpäivinä, viikonloppuisin tai jopa harvemmin.

Vanhusasiavaltuutettu pitää ongelmana, että esityksessä korostuu yksityisten digipostitoimijoiden liiketoimintaedellytysten lisääminen sen sijaan, että tavoitteena olisi yksiselitteisesti kansalaisten digitaalisen viranomaisasioinnin edellytysten parantaminen ja helppokäyttöiset palvelut.

Helsingissä 30.1.2026

Päivi Topo, vanhusasiavaltuutettu

Ulla Buchert, asiantuntija

Lähteet

Sotkanet (2024) Tilastohaku. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. www.sotkanet.fi

Tilastokeskus (2024) Väestörakenne. www.stat.fi

Vehko Tuulikki (2025) Sähköpostilla saadut tiedot, 27.11.2025.

Vehko Tuulikki, Saukkonen Petra, Hammar Teija, Kainiemi Emma, Parikka Suvi & Kyytsönen Maiju (2025) Digiosaaminen ja digipalveluiden käyttö 65 vuotta täyttäneillä. THL, Tutkimuksesta tiiviisti 44/2025.

Buchert Ulla
Vanhusasiavaltuutettu